

ROZKŁAD MATERIAŁU

Zagadnienia podstawy programowej	Materiał dydaktyczny cyklu <i>Klucz do muzyki</i>	Wymagania podstawowe, uczeń:	Wymagania ponadpodstawowe, uczeń:
1. PRZYRODA I ŚWIAT			
Akompaniament gestodźwięków do piosenki. Odgłosy przyrody jako inspiracja dla kompozytorów			
<p>I.1.1) śpiewa ze słuchu lub/i z wykorzystaniem nut a) piosenki z repertuaru młodzieżowego;</p> <p>I.2.3) odtwarza gestodźwiękami proste rytmy i schematy rytmiczne;</p> <p>I.2.4) tworzy z pomocą nauczyciela i samodzielnie: b) swobodny akompaniament rytmiczny;</p> <p>I.2.5) improwizuje oraz tworzy – pod kierunkiem nauczyciela lub/i samodzielnie – różnorodne wypowiedzi muzyczne według ustalonych zasad, z użyciem dostępnych lub wykonanych przez siebie instrumentów;</p> <p>I.3.3) improwizuje za pomocą gestu i ruchu oraz tworzy ilustracje ruchowe do muzyki;</p> <p>II.1. Uczeń zna, rozumie i wykorzystuje w praktyce: 1) podstawowe pojęcia i terminy muzyczne (pięciolinia, klucz, nuta, pauza, wartość rytmiczna, dźwięk, akompaniament).</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Śpiewamy: <i>Zielona piosenka</i> (muz. A. Struzik-Nawrocka, sł. A. Kuk), ćwiczenia głosowe. • Słuchamy: głosy ptaków, śpiew wielorybów humbaków, C. Saint-Saëns, <i>Ptaszarnia</i> z cyklu <i>Karnawał zwierząt</i>. • Tworzymy: akompaniament gestodźwięków. • Czytanka o odgłosach przyrody. 	<ul style="list-style-type: none"> • śpiewa w grupie refren <i>Zielonej piosenki</i>; • umie wymienić odgłosy dobiegające z otoczenia; • potrafi określić budowę <i>Zielonej piosenki</i>; • rozumie pojęcia i potrafi je wskazać w nutach: znak chromatyczny, metrum, przedtakt, łuk łącznik; • potrafi wyjaśnić termin – gestodźwięki i wykorzystać je przy piosence. 	<ul style="list-style-type: none"> • śpiewa w grupie <i>Zieloną piosenkę</i>; • odróżnia dźwięki od szmerów dobiegające z otoczenia i wie, na czym polega różnica między nimi; • wyszukuje w tekście piosenki przenośnie i stara się je logicznie wyjaśnić; • umie zaproponować gestodźwięki do akompaniamentu przy piosence.
2. KONCERT NA GŁOSY			
Budowa i działanie aparatu głosowego człowieka. Śpiewanie solo i tutti z zachowaniem zasad higieny głosu			
<p>I.1.1) śpiewa ze słuchu lub/i z wykorzystaniem nut (w zespole, solo, z akompaniamentem) a) piosenki z repertuaru młodzieżowego;</p> <p>I.1.3) śpiewa, dbając o emisję i higienę głosu, stosuje ćwiczenia oddechowe, dykcyjne i inne, zachowując naturalne właściwości głosu;</p> <p>I.2.1) Uczeń: gra na instrumentach przy pomocy nut c) proste utwory;</p> <p>I.4.1) Uczeń: świadomie słucha wybranych dzieł literatury muzycznej a) reprezentatywnych dla kolejnych epok (romantyzm);</p> <p>I.4.2) rozpoznaje ze słuchu: b) brzmienie głosów ludzkich, d) polskie tańce narodowe, e) aparat wykonawczy: solista;</p> <p>3) rozpoznaje i analizuje utwory muzyczne określając ich elementy, nastrój i charakter, formułuje wypowiedzi, stosując pojęcia charakterystyczne dla języka muzycznego;</p> <p>II.3. Uczeń wykazuje się znajomością i dokonuje podziału: 2) głosów ludzkich, 3) aparatu wykonawczego (solista);</p> <p>II.4. Uczeń wykazuje się znajomością i dokonuje charakterystyki: 1) muzyki ze względu na jej rodzaj (wokalny-instrumentalny); 3) form muzycznych: opera;</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Śpiewamy: <i>Zielona piosenka</i> (muz. A. Struzik-Nawrocka, sł. A. Kuk), <i>Jesienna bossa nova</i> (muz. i sł. T. Struzik). • Słuchamy: S. Moniuszko <i>Aria Stefana</i> z opery <i>Straszny dwór</i>. • Gramy: S. Moniuszko <i>Aria Skołuby</i> (fragm.). • <i>Jak powstaje głos ludzki</i>. 	<ul style="list-style-type: none"> • potrafi zaśpiewać w grupie <i>Zieloną piosenkę</i>; • nuci w grupie melodię refrenu piosenki <i>Jesienna bossa nova</i>; • wykonuje w grupie ćwiczenia głosowe; • wie, kim był Stanisław Moniuszko, potrafi wymienić dwie jego kompozycje, w tym tytuł co najmniej jednej opery; • zna terminy solo i tutti; • zna nazwy głosów męskich: tenor i bas; • gra fragment <i>Arii Skołuby</i>. 	<ul style="list-style-type: none"> • śpiewa solo fragmenty <i>Zielonej piosenki</i> oraz <i>Jesiennej bossa nova</i>; • wie, czym jest aparat głosowy człowieka i jak należy o niego dbać; • potrafi opowiedzieć o życiu i twórczości Stanisława Moniuszki, a także o operze jako dużej formie muzycznej; • potrafi określić rodzaj głosu śpiewaka wykonującego słuchaną arie; • umie samodzielnie wyszukać utwory wykonywane przez solistę.

Zagadnienia podstawy programowej	Materiał dydaktyczny cyklu <i>Klucz do muzyki</i>	Wymagania podstawowe, uczeń:	Wymagania ponadpodstawowe, uczeń:
<p>II.5. Uczeń określa charakterystyczne cechy: 1) polskich tańców narodowych: poloneza;</p> <p>II.6. Wymienia nazwy epok w dziejach muzyki (romantyzm) oraz potrafi wskazać kompozytorów reprezentatywnych dla nich;</p> <p>7. Porządkuje chronologicznie postacie kompozytorów: Stanisław Moniuszko;</p> <p>III. Kultura muzyczna, narodowe i światowe dziedzictwo kulturowe. Uczeń: 1) zna repertuar kulturalnego człowieka, orientując się w sztandarowych utworach z dziejów historii muzyki;</p> <p>III.3) poszukuje informacji o muzyce w dostępnych źródłach.</p>			
3. RODZAJE CHÓRÓW I SPOSOBY WYKONYWANIA MUZYKI WOKALNEJ Śpiew jednogłosowy i wielogłosowy, a cappella i śpiew z akompaniamentem			
<p>I.1.1) śpiewa ze słuchu lub/i z wykorzystaniem nut (w zespole, solo, a cappella, z akompaniamentem) a) piosenki z repertuaru młodzieżowego</p> <p>I.2.1) Uczeń: gra na instrumentach przy pomocy nut d) akompaniamenty;</p> <p>I.4.2) rozpoznaje ze słuchu: b) brzmienie głosów ludzkich: sopran, alt, tenor, bas, e) aparat wykonawczy: solista, zespół kameralny, chór;</p> <p>II.2.5) potrafi posługiwać się symboliką beznutową;</p> <p>II.3. Uczeń wykazuje się znajomością i dokonuje podziału: 2) głosów ludzkich (sopran, alt, tenor, bas), 3) aparatu wykonawczego (solista, zespół kameralny, chór);</p> <p>II.4. Uczeń wykazuje się znajomością i dokonuje charakterystyki: 1) muzyki ze względu na jej rodzaj (wokalna, wokalno-instrumentalna).</p>	<ul style="list-style-type: none"> Śpiewamy: <i>Jesienna bossa nova</i> (muz. i sł. T. Struzik), <i>Idą leśni</i> (muz. J. Wasowski, sł. J. Jurandot). Słuchamy: <i>Wlazł kotek na dach i Bach!</i> w wykonaniu grupy wokalnej Affabre Concinui, wersji wokalno-instrumentalnej piosni <i>Idą leśni</i>. Gramy: akompaniament do piosni <i>Idą leśni</i>. Rodzaje chórów. 	<ul style="list-style-type: none"> śpiewa w grupie piosenkę <i>Jesienna bossa nova</i> oraz refren piosni <i>Idą leśni</i>; rozumie różnice pomiędzy śpiewem zespołowym jedno – i wielogłosowym; umie podać różnice między kilkoma zespołami wokalnymi; akompaniuje na instrumentach perkusyjnych według zapisu piktogramów. 	<ul style="list-style-type: none"> śpiewa solo fragmenty piosenki <i>Jesienna bossa nova</i>; potrafi zaśpiewać w grupie fragment dwugłosowy piosenki <i>Jesienna bossa nova</i>; umie określić rodzaje zespołów w słuchanych utworach, a także rozpoznać, czy śpiew jest jednogłosowy, czy wielogłosowy, czy a cappella, czy z akompaniamentem; dzieli się z innymi swoimi doświadczeniami w chórze.
4. JESIENNA ILUSTRACJA SŁOWNO-MUZYCZNA Z WYKORZYSTANIEM GŁOSU, GESTODŹWIĘKÓW, INSTRUMENTÓW, PAPIERU			
<p>I.1.1) śpiewa ze słuchu lub/i z wykorzystaniem nut (w zespole, solo, a cappella, z akompaniamentem) a) piosenki z repertuaru młodzieżowego;</p> <p>I.1.5) tworzy z pomocą nauczyciela i samodzielnie: d) głosowe ilustracje dźwiękowe (onomatopeje) do tekstów literackich; 6) improwizuje wokalnie oraz tworzy – pod kierunkiem nauczyciela i samodzielnie – różnorodne wypowiedzi muzyczne według ustalonych zasad;</p> <p>I.2.1) Uczeń: gra na instrumentach b) melodie;</p> <p>4) tworzy z pomocą nauczyciela i samodzielnie: c) instrumentalne ilustracje dźwiękowe do tekstów literackich;</p> <p>I.4.1) Uczeń: świadomie słucha wybranych dzieł literatury muzycznej a) reprezentatywnych dla kolejnych epok (barok);</p> <p>3) rozpoznaje i analizuje utwory muzyczne określając ich elementy, nastrój i charakter, formułuje wypowiedzi, stosując pojęcia charakterystyczne dla języka muzycznego.</p>	<ul style="list-style-type: none"> Śpiewamy: <i>Jesień</i> (muz. A. Mar-kiewicz, sł. Z. Holska-Albekier). Słuchamy: A. Vivaldi <i>Jesień</i> z cyklu <i>Cztery pory roku</i>. Gramy: instrumentalne wstawki w piosence. Tworzymy: słowno-muzyczną ilustrację – formata <i>Jesienna impresja</i>. Sztuka inspirowana przyrodą: poezja, malarstwo, muzyka. 	<ul style="list-style-type: none"> śpiewa w grupie piosenkę <i>Jesień</i>; zna termin <i>inspiracja</i> i rozumie jego znaczenie, podaje przykład inspiracji przyrodą w muzyce; bierze udział w tworzeniu ilustracji słowno-muzycznej do fragmentu wiersza <i>Deszcz jesienny</i> L. Staffa. 	<ul style="list-style-type: none"> śpiewa solo fragmenty piosenki <i>Jesień</i>; umie zagrać instrumentalne wstawki w piosence; podaje kilka przykładów inspiracji przyrodą w muzyce; potrafi wskazać w wierszu słowa oddające nastrój i odgłosy jesiennego pogody; bierze aktywny udział w tworzeniu ilustracji słowno-muzycznej do fragmentu wiersza <i>Deszcz jesienny</i> L. Staffa.

Zagadnienia podstawy programowej	Materiał dydaktyczny cyklu <i>Klucz do muzyki</i>	Wymagania podstawowe, uczeń:	Wymagania ponadpodstawowe, uczeń:
5. SPOTKANIE Z KOMPOZYTKĄ			
Tworzenie improwizacji wokalnych i instrumentalnych z wykorzystaniem tekstu prawa Archimedesa			
<p>I.1.1) śpiewa ze słuchu lub/i z wykorzystaniem nut a) piosenki z repertuaru młodzieżowego</p> <p>6) improwizuje wokalnie oraz tworzy różnorodne wypowiedzi muzyczne według ustalonych zasad;</p> <p>I.2.1) Uczeń: gra na instrumentach c) proste utwory;</p> <p>5) improwizuje oraz tworzy różnorodne wypowiedzi muzyczne według ustalonych zasad.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Śpiewamy: <i>Jesień</i> (muz. A. Mar-kiewicz, sł. Z. Holska-Albe-kier), <i>Nauka w wannie</i> (muz. K. Kwiatkowska, sł. K. Jaślar). • Gramy: K. Kwiatkowska, <i>Zuzia, lalka nieduża</i>. • Tworzymy: fermata <i>Prawo Archimedesa znamy śpiewa-jąco</i>. • Wywiad z Krystyną Kwiat-kowską – współczesną kom-pozytką piosenek dla dzieci i młodzieży. 	<ul style="list-style-type: none"> • śpiewa w grupie refren piosenki <i>Nauka w wannie</i>; • umie powiedzieć własnymi słowami, na czym polega praca kompozytora; • bierze udział w zabawie opartej na tekście prawa Archimedesa. 	<ul style="list-style-type: none"> • śpiewa w grupie piosenkę <i>Nauka w wannie</i> oraz solo fragmenty piosenki <i>Jesień</i>; • wie, na czym polega praca kompozytora, zna kilka nazwisk kompozytorów piosenek; • bierze aktywny udział w zaba-wie opartej na tekście prawa Archimedesa; • układa z pomocą grupy piosenkę na temat dowolnego przed-miotu wykładanego w szkole.
6. Z HISTORII MIĘDZYNARODOWEGO KONKURSU PIANISTYCZNEGO IM. FRYDERYKA CHOPINA			
Nasz największy kompozytor Fryderyk Chopin – przypomnienie i utrwalenie informacji o kompozytorze i jego twórczości, sylwetki laureatów – Krystian Zimerman i Rafał Blechacz			
<p>I.1.1) śpiewa a) piosenki z repertuaru młodzieżowego;</p> <p>I.2.1) Uczeń: gra na instrumentach c) proste utwory;</p> <p>I.4.1) Uczeń: świadomie słucha wybranych dzieł literatury muzycznej a) reprezentatywnych dla kolejnych epok (romantyzm);</p> <p>2) rozpoznaje ze słuchu: a) brzmienie instrumentów muzycznych;</p> <p>3) rozpoznaje i analizuje utwory muzyczne określając ich elementy, nastrój i charakter, formu-łuje wypowiedzi, stosując pojęcia charakterystyczne dla języka muzycznego;</p> <p>4) c) werbalizuje emocje i odczucia, d) opisuje słowami cechy i charakter słuchanych utworów;</p> <p>II.6. Wymienia nazwy epok w dziejach muzyki oraz potrafi wskazać kompozytorów reprezen-tatywnych dla nich;</p> <p>7. Porządkuje chronologicznie postacie kompozytorów;</p> <p>III.1) zna repertuar kulturalnego człowieka, orientując się w sztandarowych utworach z dziejów historii muzyki;</p> <p>3) poszukuje informacji o muzyce w wydawnictwach książkowych, multimedialnych i innych dostępnych źródłach.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Śpiewamy: <i>Nauka w wannie</i> (muz. K. Kwiatkowska, sł. K. Ja-ślar). • Słuchamy: F. Chopin, <i>Preludium Des-dur</i> op. 28 nr 15 w wykona-niu Rafała Blechacza. • Gramy: F. Chopin, <i>Marsz żalob-ny z Sonaty b-moll</i> op. 32 nr 2. • Tworzymy: słowno-muzyczną ilustrację – fermata <i>Jesienna impresja</i>. • <i>Międzynarodowy Konkurs Pianistyczny im. F. Chopina</i> – powstanie, historia i organizacja. • Sylwetki polskich laureatów konkursu – K. Zimermana i R. Blechacza. 	<ul style="list-style-type: none"> • potrafi zaśpiewać w grupie re-fren piosenki <i>Nauka w wannie</i>; • zna nazwiska kilku kompozy-torów; • umie podać kilka informacji o życiu i twórczości F. Chopina; • wie, co to jest konkurs chopi-nowski, zna co najmniej jedno nazwisko zwycięzcy konkursu; • rozumie termin: <i>interpretacja</i>; • gra fragment <i>Marsza żalobnego z Sonaty b-moll</i> F. Chopina. 	<ul style="list-style-type: none"> • potrafi zaśpiewać w grupie piosenkę <i>Nauka w wannie</i>; • umie wymienić nazwiska wielu kompozytorów polskich i zagra-nicznych; • potrafi opowiedzieć własnymi słowami o życiu i twórczości F. Chopina, umie wymienić podstawowe gatunki muzyczne przez niego komponowane; • umie powiedzieć kilka zdań na temat konkursu chopinow-skiego, zna co najmniej dwa nazwiska słynnych pianistów – zwycięzców konkursu; • potrafi interpretować dowolną piosenkę w ciekawy sposób; • gra jeden z głosów <i>Marsza żalobnego</i> w wykonaniu wielo-głosowym.

Zagadnienia podstawy programowej	Materiał dydaktyczny cyklu <i>Klucz do muzyki</i>	Wymagania podstawowe, uczeń:	Wymagania ponadpodstawowe, uczeń:
7. ORKIESTRA SYMFONICZNA			
Rozmieszczenie grup instrumentów w orkiestrze symfonicznej. Rodzaje orkiestr			
<p>I.1.1) śpiewa a) piosenki z repertuaru młodzieżowego;</p> <p>I.2.5) tworzy różnorodne wypowiedzi muzyczne według ustalonych zasad, z użyciem dostępnych instrumentów;</p> <p>I.4.2) rozpoznaje ze słuchu: a) brzmienie instrumentów muzycznych, e) aparat wykonawczy: zespół kameralny, orkiestra, big-band;</p> <p>4) d) opisuje słowami cechy i charakter słuchanych utworów;</p> <p>II.3. Uczeń wykazuje się znajomością i dokonuje podziału: 1) instrumentów muzycznych ze względu na źródło dźwięku – nazywa i charakteryzuje je; 3) aparatu wykonawczego (zespół kameralny, orkiestra, big band);</p> <p>II.4. Uczeń wykazuje się znajomością i dokonuje charakterystyki: 1) muzyki ze względu na jej rodzaj (instrumentalna);</p> <p>III.2) zna i wymienia instytucje upowszechniające kulturę muzyczną.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Śpiewamy: <i>O, o, o! Orkiestra</i> (muz. i sł. M. Sarnowska). • Słuchamy: N. Rimski-Korsakow, <i>Szeherazada</i>, cz. I, big-band Glenna Millera <i>In the Mood</i>, strojenie orkiestry. • Gramy i tworzymy: eksperymenty ze strojeniem szkolnego instrumentarium. • Film <i>Z wizytą w filharmonii</i>. • <i>Rodzaje orkiestr</i> oraz schemat orkiestry symfonicznej. 	<ul style="list-style-type: none"> • umie zaśpiewać w grupie jedną z melodii piosenki <i>O, o, o! – Orkiestra</i>; • wie, co to jest orkiestra symfoniczna, strojenie instrumentów; • umie powiedzieć, jak stroi się instrumenty strunowe, dęte, niektóre perkusyjne • zna nazwy różnych instrumentów; • umie odczytać schemat orkiestry symfonicznej. 	<ul style="list-style-type: none"> • umie zaśpiewać jedną z melodii piosenki <i>O, o, o! – Orkiestra</i> z towarzyszeniem drugiej melodii; • potrafi przyporządkować instrumenty do odpowiednich grup; • aktywnie wykonuje eksperymenty ze strojeniem instrumentów, wyciągając poprawne wnioski; • po wysłuchaniu <i>Szeherazady</i> potrafi opowiedzieć o nastroju i instrumentach charakteryzujących postacie z baśni.
8. PIEŚŃ UJDZIE CAŁO			
Dyrygent, batuta i partytura. Dyrygowanie zespołem instrumentalnym podczas aktywnego słuchania utworu			
<p>I.1.1) śpiewa a) piosenki z repertuaru młodzieżowego, b) wybrane pieśni patriotyczne;</p> <p>I.2.1) Uczeń: gra na instrumentach d) akompaniamenty;</p> <p>II.1. Uczeń zna, rozumie i wykorzystuje w praktyce: 1) podstawowe pojęcia i terminy muzyczne (pięciolinia, klucz, nuta, pauza, wartość rytmiczna, dźwięk, gama, akord, akompaniament);</p> <p>II.2.4) zna podstawowe oznaczenia: metryczne, agogiczne, dynamiczne i artykulacyjne;</p> <p>5) potrafi posługiwać się symboliką beznutową.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Śpiewamy: <i>O, o, o! Orkiestra</i> (muz. i sł. M. Sarnowska), <i>Maki</i> (muz. S. Niewiadomski, sł. K. Makuszyński). • Słuchamy: J. Strauss (ojciec), <i>Beliebte Annen-Polka</i> op. 137. • Gramy: akompaniament do pieśni <i>Maki</i> oraz fermatę <i>Gramy ze Straussem</i>. • Film <i>Z wizytą w filharmonii</i>. • <i>Sławni dyrygenci</i> oraz tekst o pracy dyrygenta, <i>Ułańska orkiestra</i>. 	<ul style="list-style-type: none"> • potrafi zaśpiewać w grupie wszystkie melodie piosenki <i>O, o, o! – Orkiestra</i>; • umie zaśpiewać w grupie pieśń <i>Maki</i>; • wie, kim jest dyrygent oraz zna terminy: partytura, batuta; • potrafi odczytać kilka oznaczeń z partytury orkiestrowej; • akompaniuje w zespole na instrumencie perkusyjnym wg zapisu w partyturze. 	<ul style="list-style-type: none"> • potrafi zaśpiewać piosenkę <i>O, o, o! – Orkiestra</i> w tercecie; • umie zaśpiewać solo fragment pieśni <i>Maki</i>; • umie opisać własnymi słowami rolę dyrygenta w przygotowaniu i wykonaniu koncertu; • potrafi znaleźć w nutach partytury wybrane oznaczenia i wyjaśnić ich rolę; • dyryguje zespołem instrumentalnym podczas utworu J. Straussa; • sprawnie odczytuje rytmy z partytury dla orkiestry towarzyszącej piosence <i>Maki</i>; • podaje tytuły kilku pieśni patriotycznych poznanych w ubiegłych latach.

Zagadnienia podstawy programowej	Materiał dydaktyczny cyklu <i>Klucz do muzyki</i>	Wymagania podstawowe, uczeń:	Wymagania ponadpodstawowe, uczeń:
9. SYMFONIA DŹWIĘKÓW			
Ludwig van Beethoven – wielki symfonik. Granie na instrumencie hymnu Zjednoczonej Europy			
<p>I.1.1) śpiewa a) piosenki z repertuaru młodzieżowego, b) wybrane pieśni artystyczne</p> <p>I.2.2) gra na wybranym instrumencie melodycznym Hymn Europy (instrumentalną wersję <i>Ody do Radości</i> L. van Beethovena);</p> <p>5) tworzy różnorodne wypowiedzi muzyczne według ustalonych zasad, z użyciem dostępnych instrumentów;</p> <p>II.4.1) Uczeń: świadomie słucha wybranych dzieł literatury muzycznej a) reprezentatywnych dla kolejnych epok (klasycyzm);</p> <p>2) rozpoznaje ze słuchu: a) brzmienie instrumentów muzycznych, b) brzmienie głosów ludzkich: sopran, alt, tenor, bas, e) aparat wykonawczy: solista, chór, orkiestra;</p> <p>4) d) opisuje słowami cechy i charakter słuchanych utworów;</p> <p>II.1. Uczeń zna, rozumie i wykorzystuje w praktyce: 1) podstawowe pojęcia i terminy muzyczne (pięciolinia, klucz, nuta, pauza, wartość rytmiczna, dźwięk);</p> <p>II.3. Uczeń wykazuje się znajomością i dokonuje podziału: 1) instrumentów muzycznych; 2) głosów ludzkich; 3) aparatu wykonawczego (solista, chór, orkiestra);</p> <p>II.4.3) form muzycznych: koncert, symfonia;</p> <p>II.6. Wymienia nazwy epok w dziejach muzyki (klasycyzm) oraz potrafi wskazać kompozytorów reprezentatywnych dla nich;</p> <p>7. Porządkuje chronologicznie postacie kompozytorów: Ludwig van Beethoven;</p> <p>III.1) zna repertuar kulturalnego człowieka, orientując się w sztandarowych utworach z dziejów historii muzyki.</p>	<ul style="list-style-type: none"> Śpiewamy: <i>O, o, o! Orkiestra</i> (muz. i sł. M. Sarnowska), <i>Oda do Radości</i> (muz. L. van Beethoven, sł. F. Schiller, tłum. K.I. Gałczyński). Słuchamy: L. van Beethoven, <i>V Symfonia c-moll, cz. I Allegro con brio, Oda do Radości z finału IX Symfonii</i>. Gramy: <i>Oda do Radości</i> ze słuchu w tonacji C-dur. Repertuar orkiestry: symfonia, L. van Beethoven. 	<ul style="list-style-type: none"> umie zaśpiewać w grupie <i>Odę do Radości</i>; wie, co to jest <i>symfonia</i> zna nazwisko L. van Beethoven; zna nazwę głosu ludzkiego – <i>baryton</i>. 	<ul style="list-style-type: none"> umie podać kilka informacji o Beethovenie jako wielkim symfoniku; potrafi własnymi słowami opowiedzieć o wrażeniach po wysłuchaniu utworu; umie zagrać ze słuchu fragment <i>Ody do Radości</i>.
10. W KRĘGU TRADYCJI			
Granie na instrumentach polskich kołęd i pastorałek. Tradycje świąteczne różnych wyznań			
<p>I.1.1) śpiewa a) piosenki z repertuaru młodzieżowego i ludowego;</p> <p>I.2.1) Uczeń: gra na instrumentach c) proste utwory;</p> <p>II.4.1) Uczeń: świadomie słucha d) utworów ludowych w postaci oryginalnej i artystycznie opracowanej;</p> <p>II.1. Uczeń zna, rozumie i wykorzystuje w praktyce: 1) podstawowe pojęcia i terminy muzyczne;</p> <p>III.4) poznaje przykłady muzycznej twórczości ludowej, obrzędy, zwyczaje, tradycje swojego regionu.</p>	<ul style="list-style-type: none"> Śpiewamy: <i>Pojedziemy saniami</i> (muz. W. Korcz, sł. E. Bryll), kołędą ukraińską <i>Nowa radist stała</i>. Słuchamy: pieśni świąteczne innych wyznań, ew. <i>Muzyka z czterech świątyń</i>. Gramy: <i>Pastorałka Cieszymy się i pod niebiosy</i>. <i>Chanuka, Kurban Bajram, Soczelnik i Święty Wieczór</i>. 	<ul style="list-style-type: none"> śpiewa w grupie piosenkę <i>Pojedziemy saniami</i> i kołędę ukraińską <i>Nowa radist stała</i>; gra na flecie przydzielony fragment pastorałki. 	<ul style="list-style-type: none"> śpiewa w grupie łącznik w piosence <i>Pojedziemy saniami</i> i solo całą piosenkę; umie samodzielnie rozczytać partię dzwonek w pastorałce.

Zagadnienia podstawy programowej	Materiał dydaktyczny cyklu <i>Klucz do muzyki</i>	Wymagania podstawowe, uczeń:	Wymagania ponadpodstawowe, uczeń:
11. BOŻE NARODZENIE W PIEŚNI			
Doskonalenie śpiewu wielogłosowego – pastorałka <i>A spis Bartek</i> w układzie dwugłosowym. Słuchanie dawnych i współczesnych kolęd wykonywanych przez chóry			
<p>I.1.1) śpiewa a) piosenki z repertuaru młodzieżowego i ludowego;</p> <p>I.2.1) Uczeń: gra na instrumentach c) proste utwory; 4) tworzy z pomocą nauczyciela i samodzielnie: b) swobodny akompaniament rytmiczny i melodyczny;</p> <p>I.4.1) Uczeń: świadomie słucha d) utworów ludowych w postaci oryginalnej i artystycznie opracowanej;</p> <p>2) rozpoznaje ze słuchu: b) brzmienie głosów ludzkich: sopran, alt, tenor, bas, e) aparat wykonawczy: chór;</p> <p>II.2. Uczeń odczytuje i zapisuje elementy notacji muzycznej: 1) nazywa dźwięki gamy, rozpoznaje ich położenie na pięciolinii; 2) różnicuje wartości rytmiczne nut i pauz; 3) zna skróty pisowni muzycznej: repetycja, volty;</p> <p>II.3. Uczeń wykazuje się znajomością i dokonuje podziału: 2) głosów ludzkich (sopran, alt, tenor, bas), 3) aparatu wykonawczego (chór);</p> <p>II.4. Uczeń wykazuje się znajomością i dokonuje charakterystyki: 1) muzyki ze względu na jej rodzaj (ludowa);</p> <p>III.1) zna repertuar kulturalnego człowieka, orientując się w sztandarowych utworach współczesnej kultury muzycznej;</p> <p>III.4) poznaje przykłady muzycznej twórczości ludowej, obrzędy, zwyczaje, tradycje swojego regionu.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Śpiewamy: <i>Pojedziemy saniami</i> (muz. W. Korcz, sł. E. Bryll), kolędy i pastorałki: <i>Nowa radist stała, A spis Bartek</i>. • Słuchamy: kolęd wykonywanych przez różne rodzaje chórów. • Gramy: Pastorałka <i>Cieszymy się i pod niebiosy</i>. • Tworzymy: akompaniament harmoniczny do kolędy <i>A wczoraz z wieczora</i>. 	<ul style="list-style-type: none"> • śpiewa w grupie wybraną piosenkę lub kolędę; • potrafi rozpoznać rodzaje chórów w słuchanych kolędach; • gra fragment pastorałki. 	<ul style="list-style-type: none"> • śpiewa w grupie pastorałkę <i>A spis Bartek</i> w układzie dwugłosowym; • potrafi wymienić rodzaje chórów, a także określić ich skład głosów; • umie zagrać akompaniament gitarowy do pastorałki; • gra fragment pastorałki w układzie wielogłosowym; • próbuje dobrać akompaniament harmoniczny do kolędy <i>A wczoraz z wieczora</i>.
12. KOLEDY I PASTORAŁKI ŹRÓDŁEM INSPIRACJI W MUZYCE			
Wybrane piosenki o tematyce świątecznej, kolędy i pastorałki, <i>Scherzo h-moll op. 20 F. Chopina</i>			
<p>I.1.1) śpiewa a) piosenki z repertuaru młodzieżowego i ludowego;</p> <p>I.2.1) Uczeń: gra na instrumentach c) proste utwory, d) akompaniamenty;</p> <p>I.4.1) Uczeń: świadomie słucha wybranych dzieł literatury muzycznej a) reprezentatywnych dla kolejnych epok (romantyzm), d) utworów ludowych w postaci oryginalnej i artystycznie opracowanej;</p> <p>4) c) werbalizuje emocje i odczucia, d) opisuje słowami cechy i charakter słuchanych utworów;</p> <p>II.6. Wymienia nazwy epok w dziejach muzyki (romantyzm);</p> <p>7. Porządkuje chronologicznie postacie kompozytorów: Fryderyk Chopin;</p> <p>III.1) zna repertuar kulturalnego człowieka, orientując się w sztandarowych utworach z dziejów historii muzyki;</p> <p>III.4) poznaje przykłady muzycznej twórczości ludowej, obrzędy, zwyczaje, tradycje swojego regionu.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Śpiewamy: <i>Pojedziemy saniami</i> (muz. W. Korcz, sł. E. Bryll), kolędy i pastorałki: <i>Nowa radist stała, A spis Bartek, Anioł pasterzom mówił</i>, inne kolędy. • Słuchamy: F. Chopin, <i>Scherzo h-moll op. 20</i>. • Gramy: fragment kolędy <i>Lulajże, Jezuniu</i> w wersji z czasów Chopina, pastorałka <i>Cieszymy się i pod niebiosy</i>, kolęda <i>A wczoraz z wieczora</i>. • <i>Pieśni o Bożym Narodzeniu</i>. 	<ul style="list-style-type: none"> • śpiewa w grupie kolędy i pastorałki; • potrafi zagrać partię jednego głosu pastorałki. 	<ul style="list-style-type: none"> • potrafi rozpoznać kolędę zacytowaną przez F. Chopina w <i>Scherzo h-moll</i>; • gra kolędę <i>Lulajże Jezuniu</i> w układzie dwugłosowym.

Zagadnienia podstawy programowej	Materiał dydaktyczny cyklu <i>Klucz do muzyki</i>	Wymagania podstawowe, uczeń:	Wymagania ponadpodstawowe, uczeń:
13. TAŃCE KRÓLEWSKIE I CESARSKIE			
Zmieniające się mody na tańce – renesansowa pawana, walc. Mikołaj Gomółka			
<p>I.2.1) Uczeń: gra na instrumentach c) proste utwory;</p> <p>I.4.1) Uczeń: świadomie słucha wybranych dzieł literatury muzycznej a) reprezentatywnych dla kolejnych epok (renesans);</p> <p>II.5. Uczeń określa charakterystyczne cechy: 3) wybranych tańców towarzyskich;</p> <p>II.6. Wymienia nazwy epok w dziejach muzyki (renesans);</p> <p>7. Porządkuje chronologicznie postacie kompozytorów: Mikołaj Gomółka;</p> <p>III.1) zna repertuar kulturalnego człowieka, orientując się w sztandarowych utworach z dziejów historii muzyki.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Słuchamy: J. Strauss, <i>Nad pięknym modrym Dunajem</i>, Anonim, <i>Rex</i>, M. Gomółka, Psalm 47 <i>Kleszczmy rękoma</i>. • Gramy: J. Strauss, <i>Nad pięknym modrym Dunajem</i>, ew. M. Gomółka <i>Kleszczmy rękoma</i>. • Tańczymy: podstawowy krok pawany. • <i>W tanecznym rytmie, Bal na Wawelu</i>. 	<ul style="list-style-type: none"> • wie, że na przestrzeni wieków tańczono różne tańce; • wie, kim był J. Strauss (syn); • wie, kim byli król Zygmunt Stary i królowa Bona, potrafi nazwać epokę, w której panowali; • potrafi określić charakter muzyki w utworze <i>Rex</i> z uwzględnieniem kontrastów między obiema częściami; • zna podstawowe kroki <i>pawany</i>; • wie, kim był M. Gomółka. 	<ul style="list-style-type: none"> • umie wymienić nazwy kilku starszych i nowszych tańców; • podaje kilka faktów o J. Strausie (synu); • potrafi krótko opowiedzieć o <i>Melodiach na Psalterz polski</i> Mikołaja Gomółki.
14. TAŃCE NA STYCZNIOWY MRÓZ – RUMBA I SAMBA			
Podstawowy krok samby. Śpiewanie kanonu na tle melodii głosu towarzyszącego			
<p>I.1.1) śpiewa a) piosenki z repertuaru młodzieżowego, c) kanony;</p> <p>I.2.1) Uczeń: gra na instrumentach d) akompaniamenty;</p> <p>I.2.3) odtwarza gestodźwiękami proste rytmy i schematy rytmiczne;</p> <p>I.3.1) odtwarza ruchem proste rytmy i schematy rytmiczne;</p> <p>2) wykonuje podstawowe kroki, d) wybranych tańców towarzyskich;</p> <p>II.5. Uczeń określa charakterystyczne cechy: 3) wybranych tańców towarzyskich.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Śpiewamy: kanon <i>Rytmy synkopowane</i> (tradycyjna mel. angielska, śl. pol. U. Smoczyńska). • Słuchamy: <i>Rumba, Samba na dobry dzień</i> (muz. L. Sochacki, śl. L. Dziarek). • Gramy: akompaniament do kanonu. • Tańczymy: krok podstawowy samby. • Tekst o tańcach latynoamerykańskich: <i>rumbie</i> i <i>sambie</i>. 	<ul style="list-style-type: none"> • umie zaśpiewać w grupie melodię kanonu <i>Rytmy synkopowane</i> na tle głosu towarzyszącego; • zna nazwy wybranych tańców latynoamerykańskich: <i>rumby</i>, <i>samby</i>, <i>cza-czy</i>; • umie określić cechy charakterystyczne <i>rumby</i> na podstawie przykładu muzycznego; • zna podstawowy krok <i>samby</i>. 	<ul style="list-style-type: none"> • umie zaśpiewać solo melodię kanonu <i>Rytmy synkopowane</i> na tle głosu towarzyszącego; • potrafi własnymi słowami opisać różnice między muzyką <i>samby</i> i <i>rumby</i>.

Zagadnienia podstawy programowej	Materiał dydaktyczny cyklu <i>Klucz do muzyki</i>	Wymagania podstawowe, uczeń:	Wymagania ponadpodstawowe, uczeń:
15. TAŃCE NA STYCZNIOWY MRÓZ – CZA-CZA Podstawowy krok cza-czy. Prozdrowotne znaczenie tańca dla człowieka			
<p>I.1.1) śpiewa a) piosenki z repertuaru młodzieżowego, c) kanony;</p> <p>I.2.1) Uczeń: gra na instrumentach a) schematy rytmiczne, b) melodie;</p> <p>4) tworzy z pomocą nauczyciela i samodzielnie: b) swobodny akompaniament rytmiczny i melodyczny;</p> <p>I.3.2) wykonuje podstawowe kroki d) wybranych tańców towarzyskich;</p> <p>II.1. Uczeń zna, rozumie i wykorzystuje w praktyce: 1) podstawowe pojęcia i terminy muzyczne;</p> <p>II.5. Uczeń określa charakterystyczne cechy: 3) wybranych tańców towarzyskich.</p>	<ul style="list-style-type: none"> Śpiewamy: Kanon <i>Rytmu synkopowane</i> (tradycyjna mel. angielska, sł. pol. U. Smoczyńska), <i>Tańczymy cza-czę</i> (muz. W. Kaleta, sł. S. Karaszewski). Gramy: improwizowane rytmy na instrumentach perkusyjnych lub melodycznych. Słuchamy: <i>Samba na dobry dzień</i> (muz. L. Sochacki, sł. L. Dziarek) Tańczymy: krok podstawowy cza-czy i samby. Tekst o cza-czy i prozdrowotnej roli tańca. 	<ul style="list-style-type: none"> próbuję zaśpiewać piosenkę <i>Rytmu synkopowane</i> w kanonie dwugłosowym; zna zasadę wykonywania kanonu; umie zaśpiewać w grupie piosenkę <i>Tańczymy cza-czę</i>; rozumie różnicę między pauzą półnutową i całonutową (długość trwania, zapis); zna podstawowy krok cza-czy. 	<ul style="list-style-type: none"> umie zaśpiewać <i>Rytmu synkopowane</i> w kanonie dwugłosowym; potrafi zaimprovizować rytmy do taktów z pauzami; umie zatańczyć w parze podstawowy krok cza-czy.
16. MUZYKA CIAŁA Balet jako taniec klasyczny i jako widowisko teatralne oparte na geście oraz tańcu wykonywanym do muzyki. Piotr Czajkowski i jego najślynniejsze balety			
<p>I.1.4) wykonuje solo lub w zespole rytmiczne recytacje;</p> <p>I.2.1) Uczeń: gra na instrumentach c) proste utwory;</p> <p>I.3.3) improwizuje za pomocą gestu i ruchu oraz tworzy ilustracje ruchowe do muzyki;</p> <p>I.4.1) Uczeń: świadomie słucha wybranych dzieł literatury muzycznej a) reprezentatywnych dla kolejnych epok (romantyzm);</p> <p>2) rozpoznaje ze słuchu: a) brzmienie instrumentów muzycznych;</p> <p>3) rozpoznaje i analizuje utwory muzyczne określając ich elementy, nastrój i charakter, formułuje wypowiedzi, stosując pojęcia charakterystyczne dla języka muzycznego;</p> <p>II.4. Uczeń wykazuje się znajomością i dokonuje charakterystyki: 1) muzyki ze względu na jej rodzaj (teatralna); 3) form muzycznych: balet;</p> <p>II.6. Wymienia nazwy epok w dziejach muzyki (romantyzm) oraz potrafi wskazać kompozytorów reprezentatywnych dla nich;</p> <p>III.1) zna repertuar kulturalnego człowieka, orientując się w sztandarowych utworach z dziejów historii muzyki.</p>	<ul style="list-style-type: none"> Recytacja rytmiczna <i>Po obiedzie</i> (przysłowia ludowe, rytmizacja: W. Sołtysik). Słuchamy: P. Czajkowski, <i>Taniec Cukrowej Wróżki</i> z baletu <i>Dziadek do orzechów</i>. Gramy: Temat z baletu <i>Jezioro łabędzie</i>. Tworzymy: Fermaty <i>Rozmowy bez słów</i> oraz <i>Pokaż, co potrafisz</i>. Tekst o balecie. Film <i>Czelesta</i>. 	<ul style="list-style-type: none"> potrafi wyjaśnić, czym jest balet; zna tytuły kilku słynnych baletów i nazwiska ich twórców; wie, kim był Piotr Czajkowski; aktywnie uczestniczy w zabawach muzycznych. 	<ul style="list-style-type: none"> zna treść poznanych na lekcji baletów; umie opisać główną bohaterkę <i>Tańca Cukrowej Wróżki</i> na podstawie charakteru słuchanej muzyki; potrafi rozpoznać barwę czelesty.

Zagadnienia podstawy programowej	Materiał dydaktyczny cyklu <i>Klucz do muzyki</i>	Wymagania podstawowe, uczeń:	Wymagania ponadpodstawowe, uczeń:
17. BALET KLASYCZNY CZY TEATR TAŃCA I GESTU?			
Porównanie brzmienia muzyki baletowej XIX i XX wieku. Tworzenie grupowego układu ruchowego			
<p>I.1.1) śpiewa a) piosenki z repertuaru młodzieżowego;</p> <p>I.1.4) wykonuje solo lub w zespole rytmiczne recytacje;</p> <p>I.2.4) tworzy z pomocą nauczyciela i samodzielnie: c) instrumentalne ilustracje dźwiękowe do scen sytuacyjnych;</p> <p>I.3.3) improwizuje za pomocą gestu i ruchu oraz tworzy ilustracje ruchowe do muzyki;</p> <p>II.4. Uczeń wykazuje się znajomością i dokonuje charakterystyki: 1) muzyki ze względu na jej rodzaj (teatralna); 3) form muzycznych: balet.</p>	<ul style="list-style-type: none"> Recytacja rytmiczna <i>Po obiedzie</i> (przysłowia ludowe, rytmizacja: W. Sołtysik). Śpiewamy: <i>Piosenka o balecie</i> (muz. i sł. M. Sarnowska). Słuchamy: I. Strawiński, <i>Walc</i> z baletu <i>Pietruszka</i> (fragment III sceny), <i>Redyk</i> obraz I z baletu <i>Harnasie</i> K. Szymanowskiego. Gramy i tworzymy: ilustracja dźwiękowa do utworu K. Szymanowskiego, fermata <i>Pulsujące koło</i>. Historia baletu XX w. 	<ul style="list-style-type: none"> zna tytuły kilku słynnych baletów i nazwiska ich twórców; wie, kim był Igor Strawiński i Karol Szymanowski; aktywnie uczestniczy w tworzeniu ilustracji dźwiękowej do utworu K. Szymanowskiego. 	<ul style="list-style-type: none"> zna treść poznanych na lekcji baletów; umie zauważyć i opisać różnice między muzyką I. Strawińskiego a przykładami XIX wiecznych baletów P. Czajkowskiego; zgłasza ciekawe propozycje rozwiązań do ilustracji dźwiękowej.
18. WYBRANE FAKTY Z ŻYCIA KAROLA SZYMANOWSKIEGO – TWÓRCZOŚĆ, PODRÓŻE, ZWIĄZKI Z PODHALEM			
Improwizacja na dźwiękach skali góralskiej			
<p>I.1.1) śpiewa a) piosenki z repertuaru młodzieżowego;</p> <p>I.1.4) wykonuje solo lub w zespole rytmiczne recytacje;</p> <p>I.2.1) Uczeń: gra na instrumentach c) proste utwory;</p> <p>5) improwizuje różnorodne wypowiedzi muzyczne według ustalonych zasad, z użyciem dostępnych instrumentów;</p> <p>II.7. Porządkuje chronologicznie postacie kompozytorów: Karol Szymanowski;</p> <p>III.1) zna repertuar kulturalnego człowieka, orientując się w sztandarowych utworach z dziejów historii muzyki.</p>	<ul style="list-style-type: none"> Recytacja rytmiczna <i>Po obiedzie</i> (przysłowia ludowe, rytmizacja: W. Sołtysik). Śpiewamy: <i>Piosenka o balecie</i> (muz. i sł. M. Sarnowska). Słuchamy: K. Szymanowski, <i>Taniec zbójnicki</i> z baletu <i>Harnasie</i> oraz <i>Mazurek nr 1</i> lub <i>nr 11 op. 50</i>. Gramy: skalę góralską, temat <i>Etiudy b-moll op. 4 nr 3</i>. Tworzymy: improwizację na dźwiękach skali góralskiej. <i>Spotkanie z kompozytorem – Karol Szymanowski</i>. 	<ul style="list-style-type: none"> zna podstawowe fakty z życia i twórczości kompozytora; zna tytuły najwybitniejszych dzieł kompozytora; wie, do muzyki jakich regionów nawiązywał w swej twórczości kompozytor; potrafi odróżnić oryginalną muzykę ludową od jej artystycznego opracowania. 	<ul style="list-style-type: none"> potrafi wyjaśnić znaczenie twórczości K. Szymanowskiego dla rozwoju kultury polskiej; umie zaimprovizować melodię na dźwiękach skali góralskiej; potrafi zagrać a vista fragment <i>Etiudy b-moll</i>.

Zagadnienia podstawy programowej	Materiał dydaktyczny cyklu <i>Klucz do muzyki</i>	Wymagania podstawowe, uczeń:	Wymagania ponadpodstawowe, uczeń:
19. JAK POWSTAJE MUZYKA – RYTM, METRUM I TEMPO			
Utrwalenie i uporządkowanie wiedzy dotyczącej omawianych elementów, stosowanie ich w praktyce			
<p>I.1.1) śpiewa ze słuchu lub/i z wykorzystaniem nut c) kanony;</p> <p>I.1.6) improwizuje wokalnie oraz tworzy różnorodne wypowiedzi muzyczne według ustalonych zasad;</p> <p>I.2.3) odtwarza gestodźwiękami proste rytmy i schematy rytmiczne;</p> <p>I.4.3) rozpoznaje i analizuje utwory muzyczne określając ich elementy, nastrój i charakter, formułuje wypowiedzi, stosując pojęcia charakterystyczne dla języka muzycznego;</p> <p>II.1. Uczeń zna, rozumie i wykorzystuje w praktyce: 1) podstawowe pojęcia i terminy muzyczne (nuta, pauza, wartość rytmiczna) oraz zależności między nimi; 2) określa podstawowe elementy muzyki (rytm, agogikę);</p> <p>II.2. Uczeń odczytuje i zapisuje elementy notacji muzycznej; 2) różnicuje wartości rytmiczne nut i pauz; 4) zna podstawowe oznaczenia: metryczne, agogiczne.</p>	<ul style="list-style-type: none"> Śpiewamy: C. Orff, kanon <i>Ding, dong</i>. Słuchamy: G. Keetman <i>Taniec ekstatyczny</i>, J. Brahms <i>Taniec węgierski g-moll nr 5</i>, ew. K. Szymanowski <i>Etiuda b-moll op. 4 nr 3</i>. Gramy: rytmy w fermacie <i>Głuchy telefon</i>. Tworzymy: recytacja wiersza w różnych tempach. <i>Rytm, Tempo</i>. Rytm w przyrodzie i architekturze. Plansze interaktywne: <i>Elementy muzyki, Co to jest rytm?, Co to jest agogika?</i> 	<ul style="list-style-type: none"> potrafi zaśpiewać kanon <i>Ding, dong</i> w grupie unisono; rozumie znaczenie terminów: rytm (również w sensie pozamuzycznym), metrum oraz tempo; zna podstawowe wartości rytmiczne nut i pauz oraz wie, jakie są relacje czasowe między nimi; zna niektóre oznaczenia metrum i wie, co jest ich miarą taktu; zna niektóre określenia tempa w języku włoskim; wie, co to jest metronom i do czego służy; potrafi ustawić wahadło metronomu na żądane tempo. 	<ul style="list-style-type: none"> potrafi zaśpiewać <i>Ding, dong</i> w kanonie; umie podać przykłady rytmu w przyrodzie i architekturze; potrafi określić środki muzyczne zastosowane w utworze K. Szymanowskiego; tworzy proste rytmy w podanym metrum; umie rozpoznać metrum słuchem; potrafi zastosować zmiany tempa w praktyce; wyczuwa zmiany tempa w utworze J. Brahmsa i reaguje na nie ruchem.
20. JAK POWSTAJE MUZYKA – MELODIA, DYNAMIKA, ARTYKULACJA			
Utrwalenie i uporządkowanie wiedzy dotyczącej omawianych elementów, stosowanie ich w praktyce			
<p>I.1.1) śpiewa a) piosenki z repertuaru młodzieżowego, c) kanony;</p> <p>I.2.1) Uczeń: gra na instrumentach c) proste utwory;</p> <p>I.3.3) improwizuje za pomocą gestu i ruchu;</p> <p>I.4.3) rozpoznaje i analizuje utwory muzyczne określając ich elementy, nastrój i charakter, formułuje wypowiedzi, stosując pojęcia charakterystyczne dla języka muzycznego;</p> <p>II.1. Uczeń zna, rozumie i wykorzystuje w praktyce: 1) podstawowe pojęcia i terminy muzyczne (pięciolinia, klucz, nuta, dźwięk, gama) oraz zależności między nimi; 2) określa podstawowe elementy muzyki (rytm, melodię, dynamikę, artykulację);</p> <p>II.2. Uczeń odczytuje i zapisuje elementy notacji muzycznej: 1) nazywa dźwięki gamy, rozpoznaje ich położenie na pięciolinii; 4) zna podstawowe oznaczenia: metryczne, agogiczne, dynamiczne i artykulacyjne; 5) potrafi posługiwać się symboliką beznutową.</p>	<ul style="list-style-type: none"> Śpiewamy: <i>Jedna pieśń</i> (muz. i sł. W. Sołtysik), kanon <i>Ding, dong</i> C. Orffa. Słuchamy: C. Saint-Saëns <i>Akwarium oraz Łabędź</i> z cyklu <i>Karnawał zwierząt</i>, J. Brahms <i>Taniec węgierski d-moll nr 12</i>, R. Schumann <i>Śmiały jeździec</i> z cyklu <i>Album dla młodzieży</i>. Gramy: temat z <i>IX Symfonii – Z Nowego Świata</i> A. Dwořaka, <i>fermata Miniatury muzyczne</i>. <i>Melodia, Dynamika, Artykulacja</i>. 	<ul style="list-style-type: none"> potrafi zaśpiewać w grupie unisono melodię kanonu <i>Ding, dong</i> oraz jedną z melodii <i>Jednej pieśni</i>; zna terminy: melodia, notacja muzyczna, dynamika, artykulacja; zna zagadnienia związane z zapisem nut na pięciolinii. zna niektóre oznaczenia dynamiczne; potrafi w grze na instrumencie zastosować zmiany tempa i dynamiki. 	<ul style="list-style-type: none"> potrafi zaśpiewać w dwugłosie kanon <i>Ding, dong</i> oraz jedną z melodii <i>Jednej pieśni</i>; zna i rozumie niektóre włoskie określenia dynamiki i artykulacji; w słuchanym utworze potrafi określić kierunek melodii oraz zmiany tempa, dynamiki i artykulacji; potrafi przeczytać głosem zapis melodii <i>Wlazł kotek</i>; umie samodzielnie nauczyć się grać temat <i>Symfonii – Z Nowego Świata</i> A. Dwořaka;

Zagadnienia podstawy programowej	Materiał dydaktyczny cyklu <i>Klucz do muzyki</i>	Wymagania podstawowe, uczeń:	Wymagania ponadpodstawowe, uczeń:
21. JAK POWSTAJE MUZYKA – HARMONIA I BARWA DŹWIĘKU			
Utrwalenie i uporządkowanie wiedzy dotyczącej omawianych elementów, stosowanie ich w praktyce			
<p>I.1.1) śpiewa a) piosenki z repertuaru młodzieżowego;</p> <p>I.2.1) Uczeń: gra na instrumentach c) proste utwory;</p> <p>4) tworzy z pomocą nauczyciela i samodzielnie: b) swobodny akompaniament rytmiczny i melodyczny;</p> <p>I.4.2) rozpoznaje ze słuchu: a) brzmienie instrumentów muzycznych;</p> <p>3) rozpoznaje i analizuje utwory muzyczne określając ich elementy, nastrój i charakter, formułuje wypowiedzi, stosując pojęcia charakterystyczne dla języka muzycznego;</p> <p>II.1. Uczeń zna, rozumie i wykorzystuje w praktyce: 1) podstawowe pojęcia i terminy muzyczne (pięciolinia, klucz, nuta, pauza, wartość rytmiczna, dźwięk, gama, akord, akompaniament) oraz zależności między nimi; 2) określa podstawowe elementy muzyki (rytm, melodię, harmonię, agogikę, dynamikę, kolorystykę, artykulację).</p>	<ul style="list-style-type: none"> Śpiewamy: <i>Jedna pieśń</i> (muz. i sł. W. Sołtysik). Słuchamy: M. Ravel, <i>Boléro</i>, F. Rybicki, <i>Kot i mysz</i>, fermata <i>Zgadnij uchem</i>, przykłady trójdźwięków (CD), ew. A. Dvořák temat <i>IX Symfonii – Z Nowego Świata</i>. Gramy: temat z <i>IX Symfonii – Z Nowego Świata</i> A. Dvořáka. Tworzymy: akompaniament harmoniczny do <i>Włazł kotek</i>. plansza <i>Elementy muzyki</i> – zasoby dotyczące harmonii i barwy dźwięku; elementy muzyki w zapisie partytury. <i>Barwa dźwięku, Harmonia</i> 	<ul style="list-style-type: none"> umie zaśpiewać w grupie <i>Jedną pieśń</i>; rozumie terminy: harmonia i barwa w odniesieniu do muzyki; wie, co to jest trójdźwięk. umie odnaleźć w nutach oznaczenia omawianych elementów muzyki. 	<ul style="list-style-type: none"> umie zaśpiewać wybrany głos pieśni podczas śpiewu wielogłosowego; próbuję dobierać właściwe akordy do melodii <i>Włazł kotek</i>. umie odnaleźć w zapisie nutowym trójdźwięki; słucha utworu <i>Kot i mysz</i> F. Rybickiego w skupieniu, śledząc partyturę – wskazuje na zgodność i różnice między nią a nagraniem.
22. EKSPERYMENTY KOMPOZYTORÓW XX WIEKU			
Eksperymenty uczniów – zabawy twórcze z użyciem techniki aleatorycznej, sonorystycznej. Zapisywanie, nagrywanie i przetwarzanie dźwięku			
<p>I.1.1) śpiewa ze słuchu lub/i z wykorzystaniem nut a) piosenki z repertuaru popularnego;</p> <p>6) improwizuje wokalnie oraz tworzy różnorodne wypowiedzi muzyczne według ustalonych zasad;</p> <p>I.2.5) improwizuje oraz tworzy różnorodne wypowiedzi muzyczne według ustalonych zasad, z użyciem dostępnych lub wykonanych przez siebie instrumentów;</p> <p>I.4.1) Uczeń: świadomie słucha wybranych dzieł literatury muzycznej a) reprezentatywnych dla kolejnych epok (współczesność);</p> <p>3) rozpoznaje i analizuje utwory muzyczne określając ich elementy, nastrój i charakter, formułuje wypowiedzi, stosując pojęcia charakterystyczne dla języka muzycznego;</p>	<ul style="list-style-type: none"> Śpiewamy: <i>Wiosna – ach to ty</i> (muz. i sł. M. Grechuta, fragm.). Słuchamy: M. Grechuta, <i>Wiosna – ach to ty</i>, K. Penderecki, <i>Ofiarom Hiroszimy – Tren</i>, J. Cage 4'33 (fragment w wykonaniu nauczyciela), ew. F.B. Mâche <i>Korwar</i>. Gramy: eksperymenty muzyczne na instrumentach preparowanych. 	<ul style="list-style-type: none"> śpiewa w grupie piosenkę <i>Wiosna – ach, to ty</i>; potrafi wymienić nazwy kierunków muzycznych XX wieku; zna nazwiska kompozytorów: K. Penderecki, W. Lutosławski; poszukuje informacji w dostępnych źródłach. 	<ul style="list-style-type: none"> śpiewa solo fragmenty piosenki; aktywnie uczestniczy w eksperymentach z muzyką współczesną – zabawach twórczych z użyciem technik aleatorycznych, sonorystycznych; potrafi opowiedzieć o roli barwy dźwięku i dynamiki w słuchanych utworach; przygotowuje nagrania muzyki konkretnej.

Zagadnienia podstawy programowej	Materiał dydaktyczny cyklu <i>Klucz do muzyki</i>	Wymagania podstawowe, uczeń:	Wymagania ponadpodstawowe, uczeń:
<p>II.6. Wymienia nazwy epok w dziejach muzyki (muzyka XX w.) oraz potrafi wskazać kompozytorów reprezentatywnych dla nich;</p> <p>7. Porządkuje chronologicznie postacie kompozytorów: Witold Lutosławski, Krzysztof Penderecki;</p> <p>9. Tworzy, odtwarza i zapisuje muzykę przy użyciu dostępnych technologii;</p> <p>III.1) zna repertuar kulturalnego człowieka, orientując się w sztandarowych utworach współczesnej kultury muzycznej.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Tworzymy: recytacje aleatoryczne, preparowane instrumenty, fermata <i>Wędrujący klaster</i>, nagrania otoczenia. • <i>Aleatoryzm, Sonoryzm, Muzyka konkretna.</i> 		
23. NASZE MUZYCZNE DZIEŁO SZTUKI			
Festiwal muzyki współczesnej „Warszawska Jesień”: Tworzenie dzieła muzycznego – indywidualnie lub w grupie			
<p>I.1.1) śpiewa z wykorzystaniem nut a) piosenki z repertuaru młodzieżowego;</p> <p>6) improwizuje wokalnie oraz tworzy różnorodne wypowiedzi muzyczne według ustalonych zasad;</p> <p>I.2.1) Uczeń: gra na instrumentach b) melodie;</p> <p>5) improwizuje oraz tworzy różnorodne wypowiedzi muzyczne według ustalonych zasad, z użyciem dostępnych instrumentów;</p> <p>II.9. Tworzy, odtwarza i zapisuje muzykę przy użyciu dostępnych technologii;</p> <p>III.2) zna i wymienia instytucje upowszechniające kulturę muzyczną we własnym kraju i na świecie oraz ich działalność, a także śledzi wydarzenia artystyczne; 3) poszukuje informacji o muzyce w dostępnych źródłach; 8) uczestniczy realnie lub wirtualnie w różnorodnych wydarzeniach muzycznych; 9) stosuje zasady wynikające ze świadomego korzystania i uczestniczenia w dorobku kultury muzycznej: szacunek dla [praw] twórców i wykonawców.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Śpiewamy: <i>Obcy świat</i> (muz. M. Sołtysik, sł. M. Serkowski). • Gramy: własne kompozycje, eksperymenty z dźwiękiem, wstawki instrumentalne z piosenki. • Tworzymy: utwór z wykorzystaniem muzyki konkretnej (fermata <i>Wiosenna pobudka</i>) • <i>Najnowsze trendy muzyczne, Nasze muzyczne dzieło.</i> • Prawa autorskie. 	<ul style="list-style-type: none"> • śpiewa w grupie piosenkę <i>Obcy świat</i>; • bierze aktywny udział w tworzeniu <i>Wiosennej pobudki</i>; • umie wykorzystać wiadomości dotyczące zapisu nutowego w zabawach i ćwiczeniach; • wie, co to jest „Warszawska Jesień”. 	<ul style="list-style-type: none"> • potrafi zagrać wstawki instrumentalne w piosence <i>Obcy świat</i>; • bierze aktywny udział w tworzeniu klasowego utworu – indywidualnie lub w grupie; • korzysta z programów komputerowych do edycji i obróbki dźwięku; • poszukuje i gromadzi informacje na temat najnowszych trendów muzycznych.
24. OCALIĆ OD ZAPOMNIENIA			
Podlasie, Lubelszczyzna, Rzeszowszczyzna. Sylwetka Witolda Lutosławskiego jako jednego z najwybitniejszych współczesnych kompozytorów polskich i jego inspiracje muzyką Rzeszowszczyzny			
<p>I.2.1) Uczeń: gra na instrumentach b) melodie;</p> <p>5) tworzy różnorodne wypowiedzi muzyczne według ustalonych zasad, z użyciem dostępnych instrumentów;</p> <p>I.3.2) wykonuje podstawowe kroki, figury i układy taneczne: b) wybranych tańców ludowych (szczególnie własnego regionu);</p> <p>I.4.1) Uczeń: świadomie słucha wybranych dzieł literatury muzycznej a) reprezentatywnych dla kolejnych epok (współczesność), d) utworów ludowych w postaci oryginalnej i artystycznie opracowanej;</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Słuchamy: <i>Konopiellka</i> z Podlasia, <i>Mach</i> z Lubelszczyzny, <i>Lasowiak</i> z Rzeszowszczyzny, W. Lutosławski, <i>Taniec z Małej suity</i> przykłady brzmienia instrumentów regionalnych: harmonia, suka biłgorajska, cymbały. • Gramy: <i>Lasowiak</i>. 	<ul style="list-style-type: none"> • zna nazwy regionów folklorystycznych wschodniej Polski: Podlasie, Lubelszczyzna, Rzeszowszczyzna; • potrafi wymienić i wie, jak wyglądają instrumenty ludowe: harmonia, suka biłgorajska, cymbały; • potrafi zagrać w grupie melodię <i>Lasowiaka</i>; 	<ul style="list-style-type: none"> • publikuje przygotowane dzieło na stronie szkoły z zachowaniem praw autorskich; • wykazuje się twórczą inwencją podczas przeprowadzania eksperymentów brzmieniowych z bębniem; • umie powiedzieć dwa, trzy zdania na temat twórczości W. Lutosławskiego;

Zagadnienia podstawy programowej	Materiał dydaktyczny cyklu <i>Klucz do muzyki</i>	Wymagania podstawowe, uczeń:	Wymagania ponadpodstawowe, uczeń:
<p>II.4. Uczeń wykazuje się znajomością i dokonuje charakterystyki: 1) muzyki ze względu na jej rodzaj (ludowa);</p> <p>5. Uczeń określa charakterystyczne cechy: 2) wybranych polskich tańców ludowych z uwzględnieniem własnego regionu;</p> <p>6. Wymienia nazwy epok w dziejach muzyki (XX w.);</p> <p>7. Porządkuje chronologicznie postacie kompozytorów: Witold Lutosławski;</p> <p>III.4) poznaje przykłady muzycznej twórczości ludowej, obrzędy, zwyczaje, tradycje swojego regionu; 9) stosuje zasady wynikające ze świadomego korzystania i uczestniczenia w dorobku kultury muzycznej: szacunek dla [praw] twórców i wykonawców.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Tworzymy: nowatorskie brzmienia bębena. • Tańczymy: jeden z omawianych tańców. • <i>Na wschodzie Polski.</i> • Instrumenty ludowe: harmonia, suka biłgorajska, cymbały. • Sylwetka Witolda Lutosławskiego. 	<ul style="list-style-type: none"> • wie, kim był W. Lutosławski. 	<ul style="list-style-type: none"> • rozpoznaje, w których częściach <i>Tańca</i> W. Lutosławskiego pojawiają się fragmenty melodii <i>Lasowiaka</i>; • bierze aktywny udział w tańcach ludowych.
<p>25. MISTRZOWIE INSTRUMENTÓW Niccolò Paganini – kompozytor i wirtuoz skrzypiec</p>			
<p>1.1.1) śpiewa ze słuchu lub/i z wykorzystaniem nut b) wybrane pieśni artystyczne;</p> <p>3) śpiewa, dbając o emisję i higienę głosu, stosuje ćwiczenia oddechowe, dykcyjne i inne, zachowując naturalne właściwości głosu;</p> <p>1.2.1) Uczeń: gra na instrumentach c) proste utwory;</p> <p>1.4.2) rozpoznaje ze słuchu: a) brzmienie instrumentów muzycznych, e) aparat wykonawczy: solista;</p> <p>3) rozpoznaje i analizuje utwory muzyczne określając ich elementy, nastrój i charakter, formułuje wypowiedzi, stosując pojęcia charakterystyczne dla języka muzycznego</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Śpiewamy: <i>Funiculi, funiculà</i> (muz. L. Denza, sł. G. Turco, sł. pol. W. Sołtyś). • Słuchamy: <i>Funiculi, funiculà</i> w wykonaniu sławnego śpiewaka, N. Paganini, <i>La Campanella</i> cz. III z <i>II Koncertu skrzypcowego h-moll</i>. • Gramy do wyboru: <i>Eine kleine Nachtmusik, Kleszczmy rękoma, The last Rumba, Polonez</i> z filmu <i>Pan Tadeusz</i>. • Wirtuoz – mistrz instrumentu. • Sylwetka N. Paganiniego i H. Wieniawskiego. 	<ul style="list-style-type: none"> • śpiewa w grupie refren pieśni <i>Funiculi, funiculà</i>; • wie, kogo nazywa się wirtuozem; • wie, kim był N. Paganini i H. Wieniawski; • potrafi wymienić nazwiska wirtuozów poznanych w ubiegłych latach. 	<ul style="list-style-type: none"> • śpiewa solo fragment pieśni <i>Funiculi, funiculà</i>; • potrafi podać kilka informacji o N. Paganinim i H. Wieniawskim; • potrafi opowiedzieć krótko o jednym z wirtuozów poznanych w ubiegłych latach.
<p>26. WSPÓŁCZEŚNI WIRTUOZI – POSZUKIWANIE I SŁUCHANIE UTWORÓW Znaczenie improwizacji w jazzie</p>			
<p>1.1.1) śpiewa ze słuchu a) piosenki z repertuaru popularnego;</p> <p>1.2.1) Uczeń: gra na instrumentach c) proste utwory, d) akompaniamenty;</p> <p>5) improwizuje różnorodnie wypowiedzi muzyczne według ustalonych zasad, z użyciem dostępnych instrumentów;</p> <p>1.4.1) Uczeń: świadomie słucha wybranych dzieł literatury muzycznej b) muzyki jazzowej;</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Śpiewamy: <i>Żyj kolorowo</i> (muz. J. Ptaszyn-Wróblewski, sł. W. Młynarski). • Słuchamy: K. Komeda <i>Kołysanka</i>, utwór wybranego współczesnego wirtuoza. 	<ul style="list-style-type: none"> • śpiewa w grupie fragment piosenki <i>Żyj kolorowo</i>; • bierze aktywny udział w akompaniowaniu do części instrumentalnej piosenki; • potrafi wymienić nazwiska kilku współczesnych wirtuozów; 	<ul style="list-style-type: none"> • potrafi podać kilka informacji o współczesnych wirtuozach; • umie podać kilka informacji o K. Komedzie; • potrafi zaimprovizować grę na instrumencie perkusyjnym;

Zagadnienia podstawy programowej	Materiał dydaktyczny cyklu <i>Klucz do muzyki</i>	Wymagania podstawowe, uczeń:	Wymagania ponadpodstawowe, uczeń:
<p>3) rozpoznaje i analizuje utwory muzyczne określając ich elementy, nastrój i charakter, formułuje wypowiedzi, stosując pojęcia charakterystyczne dla języka muzycznego;</p> <p>II.4. Uczeń wykazuje się znajomością i dokonuje charakterystyki: 2) stylów muzycznych (jazz);</p> <p>6. Wymienia nazwy epok w dziejach muzyki (wiek XX);</p> <p>III.1) zna repertuar kulturalnego człowieka, orientując się w sztandarowych utworach wartościowej muzyki popularnej; 3) poszukuje informacji o muzyce w dostępnych źródłach;</p> <p>5) wyszukuje nagrania z literatury muzycznej przygotowując prezentacje 8) uczestniczy realnie lub wirtualnie w różnorodnych wydarzeniach muzycznych.</p>	<ul style="list-style-type: none"> Gramy: akompaniament do piosenki <i>Żyj kolorowo</i>, wybrane utwory z kącika <i>Zostań wirtuozem</i>. Tworzymy: improwizację na instrumencie perkusyjnym. <i>Galeria współczesnych wirtuozów</i> oraz tekst o wirtuozach w jazzie. 	<ul style="list-style-type: none"> wie, jak oznacza się metrum alla breve i jaka wartość rytmiczna jest jego miarą; wie, co to jest improwizacja; wie, kim był K. Komeda. 	<ul style="list-style-type: none"> umie płynnie zagrać jeden z utworów z kącika <i>Zostań wirtuozem</i>; potrafi odnaleźć w dostępnych źródłach informacje oraz utwory współczesnych wirtuozów.
27. ZAPROSZENIE NA KONCERT			
Etykieta melomana. Filharmonia – pochodzenie słowa, galeria wybranych polskich filharmonii			
<p>I.1.1) śpiewa a) piosenki z repertuaru popularnego, b) wybrane pieśni artystyczne;</p> <p>I.2.1) Uczeń: gra na instrumentach c) proste utwory;</p> <p>I.4.1) Uczeń: świadomie słucha wybranych dzieł literatury muzycznej a) reprezentatywnych dla kolejnych epok, b) muzyki jazzowej i rozrywkowej</p> <p>3) rozpoznaje i analizuje utwory muzyczne określając ich elementy, nastrój i charakter, formułuje wypowiedzi, stosując pojęcia charakterystyczne dla języka muzycznego;</p> <p>4) przedstawia słuchaną muzykę za pomocą środków pozamuzycznych b) rysuje, maluje;</p> <p>II.4. Uczeń wykazuje się znajomością i dokonuje charakterystyki: 1) muzyki ze względu na jej rodzaj, 2) stylów muzycznych (jazz);</p> <p>III.2) zna i wymienia instytucje upowszechniające kulturę muzyczną we własnym regionie, kraju i na świecie oraz ich działalność, a także śledzi wydarzenia artystyczne; 3) poszukuje informacji o muzyce w dostępnych źródłach; 5) wyszukuje nagrania z literatury muzycznej przygotowując prezentacje; 6) uczestniczy w tworzeniu artystycznych projektów edukacyjnych o charakterze interdyscyplinarnym; 8) uczestniczy realnie lub wirtualnie w różnorodnych wydarzeniach muzycznych; 9) stosuje zasady wynikające ze świadomego korzystania i uczestniczenia w dorobku kultury muzycznej: odpowiednie zachowanie podczas koncertu, przedstawienia operowego itp. oraz szacunek dla [praw] twórców i wykonawców.</p>	<ul style="list-style-type: none"> Śpiewamy: <i>Funiculi, funiculà</i> (muz. L. Denza, sł. G. Turco, sł. pol. W. Sołtyś) lub <i>Żyj kolorowo</i> (muz. J. Ptaszyn-Wróblewski, sł. W. Młynarski). Słuchanie: utwory z plakatu koncertowego w podręczniku. Gramy: utwory z kącika <i>Zostań wirtuozem</i>. Film <i>Z wizytą w filharmonii</i>. Tworzymy: fermata <i>Jesteśmy wirtuozami</i> <i>Zaproszenie na koncert</i> Filharmonia, sala koncertowa i akustyka. 	<ul style="list-style-type: none"> śpiewa w grupie zwrotki i refren (próbuje śpiewać w dwugłosie) pieśni <i>Funiculi, funiculà</i>; śpiewa w grupie fragment piosenki <i>Żyj kolorowo</i>; wie, co znaczy wyraz <i>filharmonia</i>; wie, jak znaleźć ofertę koncertową w okolicy miejsca zamieszkania; potrafi własnymi słowami wyjaśnić znaczenie <i>akustyki</i> w sali koncertowej; potrafi wymienić kilka czynników wpływających na akustykę w sali koncertowej; umie wytłumaczyć dwa znaczenia wyrazu <i>koncert</i>. 	<ul style="list-style-type: none"> śpiewa solo zwrotki piosenki <i>Funiculi, funiculà</i>, a refren w duecie na dwa głosy; umie płynnie zagrać jeden z utworów z kącika <i>Zostań wirtuozem</i>; aktywnie uczestniczy w przygotowywaniu klasowego koncertu; potrafi wyszukać w dostępnych źródłach nagrania z literatury muzycznej, stosując zasady poszanowania praw autorskich i wykonawczych.

Zagadnienia podstawy programowej	Materiał dydaktyczny cyklu <i>Klucz do muzyki</i>	Wymagania podstawowe, uczeń:	Wymagania ponadpodstawowe, uczeń:
28. U NASZYCH NAJBLIŻSZYCH SĄSIADÓW Rosja, Czechy – przypomnienie związków muzycznych z krajami (Piotr Czajkowski, balet, Bedřich Smetana)			
<p>I.1.1) śpiewa a) piosenki z repertuaru młodzieżowego, c) kanony;</p> <p>I.2.1) Uczeń: gra na instrumentach c) proste utwory;</p> <p>I.3.1) odtwarza ruchem proste rytmy i schematy rytmiczne;</p> <p>2) wykonuje podstawowe kroki c) wybranych tańców różnych narodów;</p> <p>II.4. Uczeń wykazuje się znajomością i dokonuje charakterystyki: 3) form muzycznych: balet;</p> <p>III.1) zna repertuar kulturalnego człowieka, orientując się w sztandarowych utworach z dziejów historii muzyki; 2) zna i wymienia instytucje upowszechniające kulturę muzyczną na świecie.</p>	<ul style="list-style-type: none"> Śpiewamy <i>To stop the train</i> (mel. angielska), ew. <i>Piosenka o balecie</i> (muz. i sł. M. Sarnowska). Słuchamy: P. Czajkowski, <i>Trepak</i> z baletu <i>Dziadek do orzechów</i>, <i>Kozak</i> w wykonaniu chóru Aleksandrowa, B. Smetana <i>Weltawa</i> z poematu symfonicznego <i>Moja Ojczyzna</i>. Gramy: B. Smetana, <i>Weltawa</i>. Ruch: fermata <i>Tańczymy kozaka</i> oraz <i>Pantomima w kanonie</i>. 	<ul style="list-style-type: none"> śpiewa w grupie piosenkę <i>To stop the train</i>; zna nazwiska kompozytorów: P. Czajkowski, B. Smetana; umie zagrać fragment melodii <i>Weltawy</i>. 	<ul style="list-style-type: none"> śpiewa w kanonie i z gestami piosenkę <i>To stop the train</i>; umie wymyślić i zademonstrować kroki kozaka; zna włoskie nazwy na określenie tempa wolnego, umiarkowanego i bardzo szybkiego; potrafi opowiedzieć, kim był Piotr Czajkowski, zna tytuły kilku jego utworów; własnymi słowami określa tempo i charakter słuchanej muzyki.
29. NA POŁUDNIE EUROPY – AUSTRIA I WŁOCHY Związki muzyki z omawianymi krajami (opera, Rossini, Vivaldi, lutnicy)			
<p>I.1.1) śpiewa a) piosenki z repertuaru ludowego, b) wybrane pieśni artystyczne, c) kanony;</p> <p>I.2.1) Uczeń: gra na instrumentach c) proste utwory;</p> <p>II.3. Uczeń wykazuje się znajomością: 2) głosów ludzkich oraz technik wokalnych (jodłowanie); 3) aparatu wykonawczego (solista, zespół kameralny, chór, orkiestra);</p> <p>II.4.3) form muzycznych: opera;</p> <p>7. Porządkuje chronologicznie postacie kompozytorów: Antonio Vivaldi, Wolfgang Amadeusz Mozart, Ludwig van Beethoven;</p> <p>III.1) zna repertuar kulturalnego człowieka, orientując się w sztandarowych utworach z dziejów historii muzyki kultury muzycznej; 2) zna i wymienia instytucje upowszechniające kulturę muzyczną na świecie.</p>	<ul style="list-style-type: none"> Śpiewamy piosenki: angielską <i>To stop the train</i>, włoską <i>La bella polenta</i>, ew. <i>Funiculi, funiculà</i> (muz. L. Denza, sł. G. Turco, sł. pol. W. Sołtysik). Słuchamy: jodłowanie, G. Verdi, <i>La donna è mobile</i> z opery <i>Rigoletto</i>, J. Strauss, <i>Nad pięknym, modrym Dunajem</i>, G. Rossini, <i>Uwertura</i> do opery <i>Wilhelm Tell</i>. Gramy: ew. G. Rossini, <i>uwertura</i> do opery <i>Wilhelm Tell</i> lub J. Strauss, <i>Nad pięknym, modrym Dunajem</i>. 	<ul style="list-style-type: none"> śpiewa w grupie kanon <i>To stop the train</i> i piosenkę <i>La bella polenta</i>; potrafi podać kilka informacji muzycznych związanych z Austrią i Włochami; zna termin jodłowanie. 	<ul style="list-style-type: none"> śpiewa solo fragmenty piosenki <i>La bella polenta</i>; potrafi podać tytuły utworów kompozytorów włoskich i austriackich; wykazuje się wiedzą na temat opery.

Zagadnienia podstawy programowej	Materiał dydaktyczny cyklu <i>Klucz do muzyki</i>	Wymagania podstawowe, uczeń:	Wymagania ponadpodstawowe, uczeń:
30. GORAÇA GRECJA I DESZCZOWA ANGLIA			
Związki muzyki z omawianymi krajami (kolebka kultury europejskiej, Georg Friedrich Händel)			
<p>I.1.1) śpiewa c) kanony;</p> <p>4) wykonuje solo lub w zespole rytmiczne recytacje;</p> <p>6) tworzy różnorodne wypowiedzi muzyczne według ustalonych zasad</p> <p>I.2.1) Uczeń: gra na instrumentach c) proste utwory;</p> <p>I.3.2) wykonuje podstawowe kroki, figury i układy taneczne: c) wybranych tańców różnych narodów;</p> <p>II.6. Wymienia nazwy epok w dziejach muzyki (starożytność, barok) oraz potrafi wskazać kompozytorów reprezentatywnych dla nich;</p> <p>III.1) zna repertuar kulturalnego człowieka, orientując się w sztandarowych utworach z dziejów historii.</p>	<ul style="list-style-type: none"> Śpiewamy: piosenka angielska <i>Row your boat</i>, ew. <i>Nauka w wannie</i> (muz. K. Kwiatkowska, sł. K. Jaślar). Słuchamy: grecki taniec <i>Sirtaki</i>, G.F. Händel <i>Alla Hornpipe z Suity nr 2 D-dur</i> lub <i>Alleluja z oratorium Mesjasz</i>. Gramy: <i>Row your boat</i> w kanonie. Tworzymy: rytmizację greckich imion. Tańczymy: sirtaki. 	<ul style="list-style-type: none"> umie zaśpiewać w grupie piosenkę <i>Row, your boat</i>; potrafi zagrać na flecie melodię tej piosenki; włącza się do tańczenia w grupie greckiego tańca sirtaki; zna nazwisko G.F. Händel. 	<ul style="list-style-type: none"> umie zaśpiewać <i>Row, your boat</i> w kanonie dwugłosowym; umie zagrać w kanonie melodię <i>Row, your boat</i>; potrafi wyjaśnić własnymi słowami określenie – Grecja to kolebka kultury europejskiej; tańczy w grupie taniec grecki sirtaki; potrafi podać kilka informacji o G.F. Händlu.
31. WAKACJE JUŻ ZA CHWILĘ...			
Koncert życzeń uczniów – śpiewanie piosenek i granie wybranych utworów z repertuaru minionego roku szkolnego			
<p>I.1.1) śpiewa a) piosenki z repertuaru młodzieżowego, popularnego i ludowego, b) wybrane pieśni artystyczne i patriotyczne, c) kanony;</p> <p>3) śpiewa, dbając o emisję i higienę głosu, stosuje ćwiczenia oddechowe, dykcyjne i inne, zachowując naturalne właściwości głosu;</p> <p>I.2.1) Uczeń: gra na instrumentach c) proste utwory, d) akompaniamenty;</p> <p>I.4.1) Uczeń: świadomie słucha wybranych dzieł literatury muzycznej;</p> <p>III.1) zna repertuar kulturalnego człowieka, orientując się w sztandarowych utworach z dziejów historii muzyki i współczesnej kultury muzycznej oraz wartościowej muzyki popularnej.</p>	<ul style="list-style-type: none"> Śpiewamy: <i>Błękitny czas</i> (muz. J. Sobolewski, sł. M. Grabowska), inne piosenki z całego roku. Słuchamy: wybrane utwory z całego roku. Gramy: Melodia szkocka <i>Stare dobre czasy</i> i inne wybrane z całego roku. 	<ul style="list-style-type: none"> w grupie śpiewa piosenki i gra wybrane utwory z repertuaru minionego roku szkolnego; potrafi wskazać znaki chromatyczne, oznaczenia metrum, wartości rytmiczne i pauzy w zapisie nutowym piosenki <i>Błękitny czas</i>; potrafi zagrać fragment melodii szkockiej <i>Stare dobre czasy</i>. 	<ul style="list-style-type: none"> solo śpiewa piosenki i gra wybrane utwory z repertuaru minionego roku szkolnego; potrafi zagrać II część melodii szkockiej <i>Stare dobre czasy</i>.